

Poznajemy las

praca konkursowa

Dziecko w wieku wczesnoszkolnym jest szczególnie podatne na wszelkiego rodzaju wpływy otaczającej je rzeczywistości, a dokonujące się w nim zmiany warunkują późniejszy kierunek rozwoju osobowości.

■ Renata Korpan, Monika Szczepańska

We współczesnej pedagogice podkreśla się rolę integracji w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Łączenie treści realizowanych w czasie nauki szkolnej i kontynuacja ich podczas zajęć pozalekcyjnych ułatwia dziecku całościowe postrzeganie świata.

Elementem wspierającym naszych uczniów w prawidłowym rozwoju są pozalekcyjne zajęcia ekologiczno-przyrodnicze. Podczas realizacji zadań dotyczących zagadnień przyrody i ekologii uwzględniamy treści z innych dziedzin wiedzy. Przy planowaniu pracy nie można zapominać o wartościach płynących z otoczenia przyrodniczego i kulturowego. Pozwala to nam, Polakom, zachować własną kulturę narodową, tak istotną w dzisiejszych czasach.

Nowy pomysł

Stąd pomysł na opracowanie projektu edukacyjnego pt. „Poznajemy las różnymi zmysłami”, którego celem jest wytwarzanie więzi emocjonalnych z przyrodą i z kulturą. Wielozmysłowe poznawanie świata wpływa pozytywnie na trwałość zdobywanej wiedzy, pobudza do działania i uatrakcyjnia zajęcia.

Cykl przygotowanych przez nas zajęć rozpoczyna się wycieczką do lasu, która stanowi podstawę do dalszej pracy.

- „Muzyka lasu” to zajęcia związane z wrażeniami słuchowymi. Uczniowie poznają utwory muzyki klasycznej i ich twórców, utrwalają nazwy instrumentów, piszą teksty piosenek, budują instrumenty, ilustrują muzykę.
- „Rzeźbiarz lasu” to scenariusz, który zawiera elementy doskonalące zmysł węchu i dotyku. Rzeźbiarz prezentuje narzędzia, którymi się posługuje oraz etapy pracy przy wytwarzaniu rzeźby. Leśniczy opowiada, na czym polega jego praca i w jaki sposób „rzeźbi” naturalny las.
- „Leśny poeta” nawiązuje do doznań słuchowych i odgłosów ptaków. Dzieci doskonalą narządy mowy, poznają i piszą wiersze.
- „Las w sztuce ludowej i użytkowej” – uczniowie poznają polską twórczość ludową, stroje, muzykę, tańce. Dostrzegają elementy leśne w sztuce ludowej i użytkowej, wykorzystują je we własnej twórczości. Rozpoznają smaki przetworów z leśnych owoców.

- „Las w literaturze” – dzieci gromadzą literaturę związaną z lasem, dokonują jej podziału, tworzą własne teksty. Ruchem przedstawiają opowiadanie o lesie, rysują zwierzęta. Doskonają zmysł węchu, rozpoznając zapachy soków z leśnych owoców oraz suszonych grzybów.
- „Kulturotwórcza rola lasu” – podczas tych zajęć uczniowie syntetyzują zdobytą wiedzę, bawią się w teatr w obecności gościa. Wnioskują, kto tworzy kulturę, gdzie się z nią spotykamy i jak ważną rolę w jej tworzeniu odgrywa las.

Przedstawiony projekt edukacyjny podkreśla ważność ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, uczy kulturalnego zachowania w lesie, wprowadza elementy zaskoczenia, stwarza możliwość spotkania z ciekawymi ludźmi.

Kierując się zasadami Torrance’a, wyzwała aktywność i myślenie twórcze dzieci, stwarza okazje do manipulowania przedmiotami. Daje wolność i swobodę działania, wyostreza zmysły niezbędne do poznawania świata, zapewnia uczniom możliwość pracy we właściwym dla nich tempie. Uwzględnia różnorodne formy aktywności: literacką (Freinet), plastyczno-techniczną, muzyczną i ruchowo-taneczną.

Projekt ten zawiera propozycje ćwiczeń relaksacyjno-odprężających, ułatwiających myślenie, zapamiętywanie i koncentrację (Dennison).

Miłe wspomnienia

Przeprowadzone zajęcia spotkały się z miłym przyjęciem dzieci. Do uczestnictwa w spotkaniach zachęciła uczniów wycieczka do lasu. Przeżycia i emocje jej towarzyszące pozytywnie wpłynęły na udział i aktywność na kolejnych zajęciach. Dzieci wspominały przytulanie się do drzew, oglądanie tropów saren, śpiew ptaków i posiłek na leśnej polanie. Dużą atrakcją było korzystanie z lup, lornetek i aparatu fotograficznego.

Chętnie wykonywały własne instrumenty, rzeźbiły w korze, ozdabiały elementami roślinnymi talerze, deski, etykiety i malowały

zwierzęta. Zgodnie przyznawały, że słuchanie muzyki podczas prac plastycznych sprawia im przyjemność. Wielu emocji dostarczyło spotkanie z rzeźbiarzem, pytaniom nie było końca. Podejmując próby rzeźbienia, uczniowie przekonali się, że nie jest to łatwa praca, wymaga cierpliwości, ostrożności i talentu. Tego samego dnia odkryli, że leśniczy także jest rzeźbiarzem, ale...prawdziwego lasu. Niezwykle atrakcyjne i nietypowe były zabawy doskonalące zmysły smaku, dotyku i zapachu, rzadko stosowane podczas zajęć szkolnych.

W czasie tych spotkań wszyscy byli bardzo aktywni, wykazywali się dużą pomysłowością, chętnie pracowali w grupach. Nawet uczniowie mający zazwyczaj trudności z opanowaniem wiedzy doskonale radzili sobie z proponowanymi zadaniami. Możliwość przebijania się w stroje ludowe zachęciła do skocznych tańców w ludowych rytmach.

Wiele przyjemności sprawiały dzieciom „tytuły”, które otrzymywały na zakończenie spotkań, jako nagrodę za aktywną i twórczą postawę:

- malarz lasu,
- muzyk lasu,
- rzeźbiarz lasu,
- leśny poeta,
- artysta ludowy,
- leśny pisarz.

Dzieci samodzielnie dochodziły do określonych prawd i zasad, umiały wyciągać odpowiednie wnioski, a co za tym idzie, perspektywnie myśleć.

Uczyły się, jak atrakcyjnie, bezpiecznie i pożytecznie spędzać wolny czas.

Spotkanie I

Temat: Wizyta w pobliskim lesie

Rezultaty planowanych zajęć.

Uczeń:

- docenia rolę zmysłów w poznawaniu środowiska,
- potrafi zorganizować i zaplanować miejsce pracy,

- podziwia wytwory natury,
- chętnie przedstawia środkami malarskimi wrażenia z wycieczki,
- umie reagować na zachowania zagrażające środowisku,
- potrafi współdziałać w zespole,
- nazywa swoje uczucia,
- docenia znaczenie lasu,
- dostrzega literaturę popularnonaukową jako źródło wiedzy,
- rozpoznaje drzewa, krzewy i rośliny zielne,
- potrafi miarką centymetrową mierzyć obwody pni drzew,
- praktycznie posługuje się lornetką, lupą i aparatem fotograficznym w czasie obserwacji przyrodniczych,
- rozpoznaje źródła dźwięków,
- potrafi poprawnie zapisać części mowy.

Środki dydaktyczne:

Sztuczne drzewka, gałązki z drzew, kasety z piosenką „Wizyta w lesie” (Wyd. MAC, Dzierżoniów, 1998), zielone papierowe listki, kartonowe drzewo do przyklejania listków, klej, listki z wycinanki samoprzylepnej w czterech kolorach, cztery koperty w tych samych kolorach, treść zadań matematycznych na kartkach, literatura o tematyce przyrodniczej, aparat fotograficzny, lornetki, lupy, miary krawieckie, przybory do pisania, reprodukcje obrazów, farby plakatowe, pędzle, gąbki, wata, papier rysunkowy, sztalugi, imitacja drzewka z kartonu i gałązek, napis „Drzewko osiągnięć, „zielone listki z napisami „MALARZ LASU”.

Przebieg zajęć

1. Wprowadzenie do tematu zajęć poprzez inscenizację piosenki pt. „Wizyta w lesie”, w wykonaniu czworga dzieci.

W sali lekcyjnej przygotowane sztuczne drzewka, rozrzucone papierki, śmieci i połamane gałązki (uzyskane z przycinania drzewek owocowych w szkolnym ogrodzie).

2. Analiza tekstu piosenki.

Uczniowie wypowiadają się na temat nieprawidłowego zachowania dzieci w lesie na podstawie tekstu piosenki. Uzasadniają,

dłaczego należy zachowywać się kulturalnie. Np.: Nie wolno hałasować, aby nie płoszyć zwierząt. Nie wolno zrywać roślin, ponieważ są pod ochroną lub mogą być trujące. Nie należy niszczyć runa leśnego, gdy zbieramy jagody lub grzyby. Las jest domem dla zwierząt. Daje tlen potrzebny ludziom i zwierzętom. Z lasu mamy drewno, grzyby, jagody, książki.

3. Oferty edukacyjne dzieci.

N.– Wasza wiedza na temat lasu jest bogata. Co chcielibyście robić w związku z tym tematem?

Swoje propozycje zapiszcie na kartkach – zielonych listkach, naklejcie je na kartonowe drzewo znajdujące się na tablicy.

Jedna osoba odczytuje zapisane pomysły, a następnie cała grupa przez głosowanie wybiera oferty do realizacji – wycieczka do lasu.

4. Przygotowania do wycieczki, sformułowanie celu przez dzieci. Dzieci tworzą grupy drogą losowania, wybierają z woreczka listki z wycinanki samoprzylepnej i nakleją ją na ubranie. Listki są w kolorach identycznych z kopertami, w których znajdują się zadania dla zespołów.

N.– Zapoznajcie się z treścią zadań, a następnie z przygotowanych w sali materiałów (atlasy, przewodniki, mapy, kartki papieru, długopisy, ołówki, miary krawieckie, linijki, aparat fotograficzny, lupy, lornetki, apteczka) wybierzcie takie, które będą potrzebne do wykonania zadań znajdujących się w kopertach.

Zadanie dla grupy I

Wsluchajcie się w odgłosy lasu. Na kartce zanotujcie źródło ich pochodzenia. Zapiszcie je za pomocą rzeczowników i czasowników.

Zadanie dla grupy II

Wypiszcie wszystkie nazwy rozpoznanych krzewów i roślin zielnych. Dokonajcie ich podziału.

Zadanie dla grupy III

Wypiszcie nazwy zaobserwowanych mieszkańców lasu. Do każdego dopiszcie dwa przymiotniki odpowiadające jego cechom.

Zadanie dla grupy IV

Opracujcie krótką notatkę na temat stanu czystości lasu, w którym się znajdujecie. Podkreście w tekście jedną kreską rzeczowniki, a dwiema – czasowniki. Sfotografujcie najpiękniejsze i najbrzydsze miejsca lasu.

Zadanie dla grupy V

Zanotujcie nazwy spotkanych w lesie drzew. Podzielcie je na iglaste i liściaste. Zapiszcie obwód pnia najgrubszego drzewa w centymetrach i milimetrach.

Przed wyjściem ze szkoły dzieci przypominają zasady bezpiecznego poruszania się w terenie, zabierają ze sobą apteczkę.

5. Wykonywanie zadań w lesie.

Przed prezentacją zebranych informacji ćwiczenia ułatwiające komunikację werbalną – oddychanie przeponowe i kapturek myśliciela.

6. Zabawa pt. „Opisz, co jest w worku”.

W trzech woreczkach znajdują się po 3 szyszki: modrzewiowa, świerkowa, sosnowa. Chętne dzieci wkładają ręce do worków i, dotykając znajdujących się w nich przedmiotów, opisują je – pozostałe dzieci ustalają nazwy szyszek.

7. Rozmowa na polance.

N.– Przed wyjściem powiedzieliście, co daje człowiekowi las. Zastanówcie się, czy są ludzie, którzy mają korzyści z lasu, niczego z niego nie zabierając?

– Czy wy moglibyście dzisiejszy pobyt w lesie w jakiś sposób wykorzystać?

U.– Możemy malować, pisać, śpiewać o lesie itp.

N.– Ludzie w lesie wypoczywają, podziwiają jego piękno.

Stańcie teraz przy dowolnym drzewie, obejmijcie je, zamknijcie oczy i wsłuchajcie się w muzykę lasu. Po powrocie do szkoły namalujecie swoje wrażenia.

8. Powrót do szkoły, prezentacja reprodukcji malarskich.

Wyjaśnienie słowa *reprodukcja*, porównywanie dzieł ze wspomnieniami i wrażeniami z wycieczki.

Przykładowe reprodukcje:

J. Brueghel, „Droga leśna z podróżnymi” (olej),

M. Gierymski, „Odpoczynek w czasie polowania” (olej),

G. Orłowski, „Walka żubrów” (drzeworyt),

J. Szyszkin, „Złamane drzewo w lesie” (tusz)

J. Chełmoński, „Skraj lasu” (olej).

9. Praca plastyczna w grupach na temat: „Las w moich oczach”.

Zastosowanie pięciu technik plastycznych do wyboru:

- mokre w mokrym,
- malowanie wata,
- malowanie gąbką,
- malowanie palcem,
- malowanie na gniecionym papierze.

10. Prezentacja prac przez autorów.

Uczniowie dzielą się wrażeniami i uwagami dotyczącymi wspólnej pracy plastycznej. Organizują wystawę obrazów z wykorzystaniem sztalug.

Wykonane obrazy będą stanowiły dekorację z okazji Międzynarodowego Dnia Ziemi.

11. Ewaluacja.

N.– Podczas wykonywania prac plastycznych byliście ...(dzieci odpowiadają) – malarzami.

– Stworzyliście piękne dzieła i dlatego każdemu z was nadaję tytuł: MALARZA LASU, który znajduje się na zielonym listku.

W klasie przygotowana jest imitacja drzewa z gałązek i kartonu, komu podobało się dzisiejsze spotkanie, zdobył nowe umiejętności lub wiadomości, niech powiesi swój listek na drzewie. Nosi ono nazwę „drzewo osiągnięć” (nauczyciel wyjaśnia znaczenie słowa *imitacja*).

Uczniowie zawieszają na drzewie zdobyte zielone listki z napisem:

Tytuł: MALARZA LASU zdobył....
(imię i nazwisko).

Spotkanie II

Temat: **Muzyka lasu**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- improwizuje piosenkę, ilustruje plastycznie utwór muzyczny,
- poprawnie śpiewa piosenkę, prawidłowo operuje oddechem,
- chętnie bierze udział w improwizowanych inscenizacjach na podstawie utworu muzycznego,
- podejmuje twórcze próby literackie,
- rozwija swoją twórczą wyobraźnię,
- czyta cicho ze zrozumieniem tekst,
- jest twórcą oryginalnych instrumentów muzycznych,
- układa melodię do własnego tekstu,
- umie współdziałać w zespole,
- rozpoznaje instrumenty dęte i strunowe,
- słucha utworu muzycznego, potrafi określić jego charakter i nastrój.

Środki dydaktyczne:

Płyta z utworami – „Ptaszarnia” K. Saint-Saënsa, „Taniec muszek”, „Taniec niedźwiadków” J. Gorzdeckiej, paski papieru, mazaki, karteczki- losy z narysowanymi instrumentami, kasetka z muzyką do piosenki „Sprzątać las”, kasetka z odgłosami lasu „Wesoła szkoła” klasa III kasetka nr 3, walizka z drewnianymi, papierami, kasztanami, łupinami orzechów, papier rysunkowy, farby plakatowe, bibuły, plastelina, zielone listki z napisami „LEŚNY MUZYK”.

Przebieg zajęć

1. Wysłuchanie utworu muzycznego pt. „Ptaszarnia” K. Saint-Saënsa w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Narodowej pod dyrekcją W. Rowickiego.

N.– Z czym kojarzy się wam wysłuchany utwór?

– Na podstawie czego sądzicie, że to może być las?

– Który fragment utworu lub instrumenty kojarzą się wam z lasem?

2. Wzbogacanie słownictwa.

N.– Jak nazwalibyście ludzi, którzy tworzą muzykę?

U.– Kompozytor, pianista, perkusista, dyrygent.

Swoje propozycje dzieci zapisują na kartonowych paskach i umieszczają na środku dywanu. Uczniowie wspólnie ustalają ogólną nazwę: „TWÓRCY MUZYKI”, zapisują na dużym kartonie, który umieszczają nad pozostałymi napisami.

3. Zagadki ruchowo-muzyczne.

Podział dzieci na dwie grupy za pomocą losów z narysowanymi instrumentami dętymi (trąbka, flet) i strunowymi (gitara, skrzypce). Omówienie przez dzieci charakterystycznych cech instrumentów.

N.– Teraz każda z grup słuchając muzyki, przedstawi ruchem jeden utwór muzyczny. Zadaniem drugiej grupy jest odgadnięcie tytułu prezentowanego utworu.

(„Taniec muszek” i „Taniec niedźwiadków” J. Gorzdeckiej w wykonaniu E. Chojnackiej na fortepian).

Dzieci odgadują tytuły, analizują muzykę.

4. Słuchanie i nauka piosenki pt. „Sprzątać las” (płyta CD2. wyd. „Iwanowski” WiP, Płock 2001).

Słuchanie piosenki nagranej na kasecie, ze zwróceniem uwagi na nastrój utworu.

Wyraziste czytanie tekstu.

Rytmiczna recytacja kolejnych fraz, wykorzystanie instrumentów perkusyjnych.

Śpiewanie piosenki wraz z nauczycielem.

Śpiewanie piosenki przez chętnych.

5. Improwizacja ruchowa do piosenki pt. „Sprzątać las”. Dzieci naśladowują czynności wykonywane przez skrzata – porządkują las.

6. Budowanie ekologicznych instrumentów.

N.– Wsłuchajcie się w odgłosy lasu (kasetka magnetofonowa „Wesoła szkoła”, klasa III, kasetka nr 3 WSiP, Warszawa 2000). Za chwilę staniecie się kompozytorami i wykorzystując różne materiały i przedmioty zgromadzone w walizce, stworzycie dowolny utwór. Sami nadacie mu tytuł.

Uczniowie wybierają z walizki papiery, drewnianki, szyszki, kasztany, łupinki orzechów itp. – budują instrumenty. Chętne osoby prezentują własne kompozycje.

7. Ćwiczenia pobudzające do twórczego myślenia – ruchy naprzemiennie wykonywane przy akompaniamencie instrumentów wykonanych przez dzieci.

8. Mali autorzy tekstu.

N – Przed chwilą byliście kompozytorami.

– Co jeszcze jest potrzebne do powstania piosenki?

U.– Tekst.

N.– Możecie być dzisiaj autorami tekstów. Napiszcie w grupach piosenkę, której tematem jest las. Zaprezentujecie kolegom, możecie wykorzystać wcześniej wykonane instrumenty.

Podzielcie się na 4 grupy, według wylosowanych wcześniej instrumentów: flety, trąbki, gitary, skrzypce.

9. Ćwiczenia wpływające na pozytywne myślenie i działanie: pozycja Dennisona, picie wody, punkty pozytywu.

10. Malarze muzyki.

N.– W jaki sposób można przedstawić muzykę?

U.– Muzykę można zagrać na instrumentach.

– Przedstawić za pomocą ruchu, gestów, nut.

– Można także namalować prace plastyczne.

N.– Spróbujcie w swoich grupach namalować skomponowaną przez siebie piosenkę. Możecie wykorzystać do tego różne materiały.

11. Wystawa prac w holu szkoły.

12. Ewaluacja.

N.– Las jest bogatym źródłem dźwięków. Cieszę się, że potrafiłście je dostrzec. Świadczą o tym wasze dzisiejsze osiągnięcia kompozytorów, autorów tekstów i instrumentalistów. Z wielką satysfakcją nadaję wam w dniu dzisiejszym zaszczytny tytuł leśnego muzyka.

Wręczenie zielonych listków z napisem: LEŚNY MUZYK, umieszczenie ich na drzewie osiągnięć.

N.– Przygotowałam dla was wesole i smutne nutki. Niech każdy zabierze do domu taką nutkę, która symbolizuje jego nastrój po dzisiejszych zajęciach. W domu zaśpiewajcie rodzicom napisane i skomponowane przez siebie piosenki.

Spotkanie III

Temat: **Rzeźbiarz lasu**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- rozwija pomysłowość i inwencję twórczą,
- jest twórcą oryginalnych pomysłów,
- wzbogaca słownictwo o wyrażenia i zwroty związane z pracą rzeźbiarza i leśnika,
- wykonuje formę przestrzenną, rzeźbi,
- uważnie słucha wypowiedzi innych osób, współdziała w zespole,
- rozróżnia faktury powierzchni różnych materiałów,
- stosuje zdobyte wiadomości w obliczeniach matematycznych,
- zna zasady bezpiecznego posługiwania się prostymi narzędziami,
- wykazuje zainteresowanie przyrodą, zna gatunki chronione,
- rozumie, że dbałość o środowisko jest naszym wspólnym obowiązkiem,
- rozumie, dlaczego zakłada się rezerwy,
- umie przeprowadzić wywiad w formie pytań.

Środki dydaktyczne:

Narzędzia niezbędne do pracy rzeźbiarza, kawałki drewna z różnych gatunków drzew, kora, różnorodne rzeźby drewniane, kwiaty i upominki dla gości, wiersz D. Gellner „Drewniane rzeźby”, plansze z ilustracjami roślin i zwierząt chronionych, koperty z zadaniami matematycznymi, kartki z treścią zadań, paski papieru, karteczki z wypisanymi nazwami ssaków, ptaków i roślin, kasetę z muzyką do piosenki „Wizyta w lesie”, narzędzia do obróbki kory (nożyki, dłutka), kasetę z nagraniem odgłosami lasu „Wesoła

szkoła” klasa III, kasety nr 3, zielone listki z napisami RZEŹBIARZ LASU.

Przebieg zajęć

1. Kim jest nasz gość?

W klasie siedzi za parawanem zaproszony gość. Dzieci wchodzi do sali i siadają na dywanie. Gość przedstawia się tylko imieniem i nazwiskiem.

Dzieci zadają pytania dotyczące wykonywanej przez niego pracy, aby ustalić nazwę zawodu, jaki wykonuje – rzeźbiarz.

Np.– Gdzie pan pracuje?

– Jak wygląda miejsce pana pracy?

– Czy pracuje pan w zakładzie, czy na dworze?

– Jakich materiałów pan używa?

– Jakimi narzędziami się pan posługuje?

Swobodna rozmowa z gościem, podczas której podkreśla on, że inspiracją do tworzenia jest dla niego las. Las dostarcza także materiału do pracy – drewna, które pochodzi z lasu.

2. Dzieła i warsztat rzeźbiarza.

Rzeźbiarz prezentuje swoje dzieła, narzędzia i materiały niezbędne do jego pracy. Pokazuje obróbkę drewna, wymienia czynności, które wykonuje, aby stworzyć dzieło.

Zapis nazw czynności na tablicy:

- rysuje – piłuje
- wycina – rzeźbi
- szlifuje – maluje
- lakieruje – poleruje
- struga – nacina

Ćwiczenie zmysłu dotyku i zapachu.

Dzieci zapoznają się z różnymi gatunkami i fakturami drewna poprzez dotyk i węch, porównują wygląd kory.

Pożegnanie gościa, wręczenie kwiatów, wcześniej przygotowanego upominku oraz odczytanie wiersza pt. „Drewniane rzeźby” D. Gellnerowej.

3. Scenki dramatyczne ilustrujące pracę rzeźbiarza.

Uczniowie pokazują czynności wykonywane przez rzeźbiarza, np. piłowanie drew-

na, struganie nożem, malowanie, polerowanie. Pozostałe osoby odgadują nazwy czynności i naśladują je.

4. Ćwiczenie poprawiające koncentrację – „sowa”, picie wody mineralnej.

5. Burza mózgów.

N.–Czy można wyrzeźbić prawdziwy las?

– W jaki sposób można to zrobić?

Dzieci zapisują na tablicy, np.: Las można wyrzeźbić: w korze, w drewnie, można piłować drzewa, w kamieniu.

Z nauczycielem dokonują analizy tych propozycji, dochodząc do wniosku, że rzeźbiarzem prawdziwego lasu jest leśniczy i każdy człowiek, który troszczy się o las.

Zapis na tablicy wyrazów bliskoznacznych do wyrazu *rzeźbić*: *kształtować, formować, modelować, tworzyć, fasonować*.

6. Jesteśmy rzeźbiarzami lasu.

N.– Jakie działania należy podjąć, aby las był piękny, czysty, zdrowy, był ozdobą i dumą wszystkich ludzi?

U.– Należy sadzić młode drzewka, nie łamać gałęzi.

– Ochraniać rośliny, nie zrywać.

– Nie płoszyć i nie zabijać zwierząt.

– Nie rozpalać ognisk w lesie itp.

7. Ćwiczenia usprawniające swobodne wypowiedzianie się, wystąpienia publiczne: pompowanie piętą, energetyczne ziewanie, picie wody.

8. Wizyta leśniczego.

Opowiadanie gościa na temat działań zmierzających do „wyrzeźbienia” zdrowego, pięknego i czystego lasu.

Przykłady:

– Właściwe korzystanie z runa leśnego.

– Niewypalanie traw i ugorów.

– Nowe nasadzenia.

– Ochrona zagrożonych gatunków (programy ochrony).

– Odpowiednia gospodarka łowiecka.

– Ochrona przed szkodnikami.

– Zakładanie szkółek i plantacji drzewek.

Pożegnanie gościa kwiatami, upominkiem wykonanym przez dzieci na plastycie i piosenką pt. „Sprzątać las”.

9. Zwierzęta i rośliny chronione.

N.– Jednym ze sposobów „rzeźbienia lasu” jest ochrona zwierząt i roślin, którym grozi wyginięcie. Obejrzyjcie plansze i zgromadzone książki z chronionymi gatunkami. Zapiszcie na kartonach z podziałem na: rośliny, ptaki i ssaki.

10. Ćwiczenia wspomagające rozwiązywanie zadań matematycznych: „sowa” i krążenie szyją.

11. Tworzymy rezerwat roślin i zwierząt chronionych.

Przypomnienie pojęcia *rezerwat* – obszar cenny ze względów przyrodniczych lub krajobrazowych, objęty ochroną ścisłą lub częściową np. rzadkich roślin lub zwierząt.

Dobieranie się w pary i wybieranie ze stolika dowolnych kopert z zadaniami.

Zadanie 1

Spośród wypisanych na kartonikach nazw ssaków wybierzcie ssaki chronione w Polsce. Z przygotowanych w kopercie pasków papieru zbudujcie ogrodzenie rezerwatu dla tych zwierząt i obliczcie jego obwód.

Zadanie 2

Spośród wypisanych na kartonikach nazw ptaków wybierzcie ptaki chronione w Polsce.

Z przygotowanych w kopercie pasków papieru zbudujcie ogrodzenie rezerwatu dla ptaków chronionych w Polsce i obliczcie obwód tego ogrodzenia.

Zadanie 3

Spośród wypisanych na kartonikach nazw roślin wybierzcie rośliny chronione w Polsce. Z przygotowanych w kopercie pasków papieru zbudujcie ogrodzenie rezerwatu dla tych roślin i obliczcie jego obwód.

12. Inscenizacja improwizowana do piosenki pt. „Wizyta w lesie”.

13. Rzeźbienie w korze.

N.– O jakim zawodzie mówiliśmy dzisiaj?

U.– Mówiliśmy o rzeźbiarzu.

N.– W czasie wizyty rzeźbiarza, patrząc na jego piękne prace, również chcieliście rzeźbić. Proponuję, aby wykonać rzeźby

w korze, którą otrzymaliśmy od drugiego naszego gościa – pana leśniczego.

Omówienie zasad bezpiecznego posługiwania się narzędziami podczas pracy. Praca uczniów według własnych pomysłów. Podczas pracy słuchanie odgłosów lasu z kasety magnetofonowej.

14. Wystawa i omówienie prac.

Dzieci dzielą się wrażeniami zdobytymi w czasie pracy. Podkreślają trudną pracę rzeźbiarza artysty i „rzeźbiarza leśniczego”.

15. Podsumowanie zajęć.

N. Za wspaniałą pracę podczas dzisiejszych zajęć wręczam wam wszystkim tytuł „RZEŹBIARZA LASU”. Kto z was po dzisiejszym dniu postanowił być „rzeźbiarzem” naturalnego lasu, niech na drzewie osiągnięć zawiesi swój zielony listek.

Chętne dzieci zawieszają listki.

N.– Teraz weźmiemy się za rękę i utworzymy dla naszego drzewa ogrodzenie – rezerwat, bo jest to bardzo cenny egzemplarz, drzewo osiągnięć.

– Usiądźcie na dywanie i powiedzcie, co miłego lub przykrego spotkało was w dzisiejszym dniu?

Dzieci wypowiadają się kolejno, przekazując sobie do rąk zabawkę relaksacyjną – gumowego języka.

Spotkanie IV

Temat: **Leśny poeta**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- uruchamia swoją twórczą wyobraźnię, buduje rymy,
- zna ptaki chronione w Polsce,
- umie współpracować w ciszy,
- podejmuje próby literackie,
- słucha z zainteresowaniem tekstu recytowanego,
- przedstawia środkami plastycznymi cechy wyglądu,
- zna utwory wybranych polskich poetów,
- usprawnia swoje narządy mowy,
- stosuje cztery działania arytmetyczne,

*Oddychamy świeżym
powietrzem, słuchamy
śpiewu ptaków
i czerpiemy energię
z drzew*

*Na wycieczce w lesie
nawet skomplikowane
zadanie jest łatwe,
a posiłek smakuje
jak nigdy*

*Wspólne zdjęcie
na zakończenie
wycieczki*

*Opowieści leśniczego
wprawiły wszystkich
w dobry humor*

*Tworzymy rezerwat
wokół posadzonych
roślin*

*Biedne drzewko,
koza obgryza
mu korę*

- ma poczucie dumy narodowej,
- potrafi dokonać samooceny,
- wie, dlaczego wizerunek orła jest godłem.

Środki dydaktyczne:

Rebus rysunkowy (ilustracje radia i ptaków), książka L. Konopińskiego „Co pełza i hasa po polach i lasach”, wiersz J. Tuwima „Ptasie radio”, plansze z ptakami chronionymi w Polsce, pudełko z papierowymi piórkami dla każdego dziecka, 5 dużych piórek w identycznych kolorach, klej, koperty z częściami ilustracji ptaków, kartony, plastelina, książki o tematyce leśnej (biblioteczka w klasie), kasetka z muzyką relaksacyjną „Śpiew ptaków”, sztalugi, paski papieru, markery, papierowe piórka w dwóch kolorach z zadaniami matematycznymi (na odwrotnej stronie piórek pojedyncze litery tworzą hasła: „Bielik ptak to nasz znak”, „Chrońmy nasze ptaki”, wiersz pt. „Orzeł” R. Wejnera, paski papieru z wypisanymi nazwiskami autorów wierszy, pudełko, karteczki z wypisanymi różnymi wyrazami tworzącymi rymy, gęsie pióra, atrament.

Przebieg zajęć

1. Ukryty rebus rysunkowy – „Ptasie radio”.

Nauczyciel czyta wiersze z książki pt. „Co pełza i hasa po polach i lasach” Lecha Konopińskiego. Zadaniem dzieci jest podanie nazw zwierząt. Komu uda się odgadnąć,

ki = sie

o jakim zwierzątku mowa, odkrywa dowolny fragment zasłoniętych ilustracji ptaków.

2. Prezentacja utworu „Ptasie radio” J. Tuwima przez uczennice klasy V, które recytowały wiersz na konkursie recytatorskim.

3. Rozmowa sprawdzająca rozumienie treści wiersza, podkreślenie znaczenia radia w przekazywaniu różnych informacji, także kulturalnych.

N.– Jakie odczucia wywołał u was wysłuchany wiersz?

Swobodne wypowiedzi.

N.– Czego można się nauczyć, słuchając tego wiersza?

U.– Można nauczyć się nazw ptaków, ptasich odgłosów i tego, że kłótnią nie można niczego osiągnąć.

N.– Jak sądzicie, dlaczego autor zatytułował ten utwór „Ptasie radio”?

U.– Ponieważ w radiu jest wiele różnych głosów, tak jak w lesie jest wiele głosów ptaków. W radiu jest wiele różnego rodzaju muzyki, która przypomina las z ptakami. Radio przekazuje wiadomości kulturalne, a wiersz uczy kulturalnego zachowania.

4. Picie herbatek z owoców leśnych: jagodowej i z dzikiej róży.

Dzieci określają smaki, nazywają, z jakich owoców je sporządzono.

5. Ćwiczenia oddechowe i usprawniające narządy mowy prowadzone przez uczennice klasy V, zabawa w „echo”.

Przykładowe ćwiczenia:

O, halo lo lo lo lo!

Pio pio pijo lo lo lo lo!

Plo plo plo plo plo halo!

Ćwir ćwir czyryk!

Tijo, trijo, tru lu lu lu lu!

Czyr czyr ćwirik!

6. Ptaki chronione w Polsce.

Dzieci wyszukują na planszach ptaki, które wystąpiły w wierszu i inne, chronione w Polsce (puchacz, dudek, zimorodek, kraszka, orzeł bielik, kukułka itp.).

7. Ćwiczenia stabilizujące i poprawiające wzrokową integrację, luźne skłony – „sięganie po szyszkę”.

8. Zabawa dydaktyczna „Pracuję w całkowitej ciszy”.

„Drzewo osiągnięć”

Rzeźbiarz – jego praca wcale nie jest łatwa

Dzieci dzielą się na grupy według wylosowanych kolorowych piórek. Ich zadaniem jest ułożenie ilustracji ptaków chronionych. Każdy członek zespołu ma inny fragment rozciętego obrazka.

Ilustrację należy nakleić na karton i pomalować farbami, ale zgodnie z rzeczywistością.

Uwaga! – Podczas pracy nie wolno rozmawiać, ponieważ jesteście w lesie i słuchacie ptasich głosów, należy zachować całkowitą ciszę. Nie wolno zabierać kolegom elementów układanki, ale można podawać własne części innym osobom.

W trakcie pracy dzieci słuchają muzyki relaksacyjnej „Śpiew ptaków”.

9. Prezentacja prac na sztalugach.

N.– Co czuliście podczas pracy?

U.– Pracowało się bardzo trudno, ponieważ nie można było rozmawiać.

Ciężko się porozumieć, gdy nie można mówić. Pokazywaliśmy oczami, palcami itp.

10. Ćwiczenia ruchowe naśladowujące zachowania różnych ptaków, poruszanie się po śladzie ósemki, np.:

Uczymy się od fachowca, jak sadzić drzewa

bocian – brodzenie po łące, stanie na jednej nodze,

orzeł – szybowanie,
wróbel – podskoki, kąpiele piaskowe,
dzięcioł – stukanie dziobem,
kuropatwa – bieganie,
skowronek – trzepotanie skrzydłami.

11. Matematyczne piórka.

Każde dziecko otrzymuje piórko niebieskie i żółte z działaniami matematycznymi i wpisuje wynik w puste okienko. Układają na dywanie piórka niebieskie w kolejności wyników od najmniejszego do największego, a żółte odwrotnie.

Jedna osoba odwraca piórka na drugą stronę i odczytuje ukryte hasła:

CHROŃMY NASZE PTAKI
BIELIK PTAK – TO NASZ ZNAK

N.– Jak rozumiecie te hasła?

U.– Należy dbać o ptaki, dokarmiać, budować budki lęgowe, nie niszczyć gniazd, nie płoszyć, nie zabijać.

– Bielik to orzeł, który jest naszym symbolem narodowym, godłem państwowym.

N.– Gdzie spotykamy symbol orła białego?

U.– W urzędach, szkołach, na poczcie, na mundurach żołnierskich, na monetach, pieczętkach itp.

12. Wiersz pt. „Orzeł”.

N.– Czy możecie podać przykłady wierszy, w których jest mowa o godle Polski?

U.– Propozycje dzieci, np. „Katechizm polskiego dziecka”.

N.– Posłuchajcie wiersza Rafała Wejnera pt. „Ptaki duże i małe”.

Wzorowe czytanie wiersza przez nauczyciela.

N.– Jak sądzicie, dlaczego Polacy wybrali orła na godło państwowe?

U.– Jest piękny, silny, ma potężne skrzydła, którymi może ochraniać. Jest duży i nikt nie może mu grozić.

13. Ćwiczenia rozwijające zdolności językowe – „energetyzator”, „kapturek myśli-ciela”.

14. Jesteśmy poetami.

- Przypomnienie i zapisanie nazwisk autorów prezentowanych wcześniej wierszy (J. Tuwim, L. Konopiński, R. Wejner).
- Zabawa w rymy.

Dzieci wybierają z pudełka po dwa kartoniki z wyrazami, głośno odczytują je i dobierają rymy. Pary wyrazów układają obok siebie na dywanie. Dzieci przystępują do układania rymów, np.:

las – czas
świeci – dzieci
czysty – srebrzysty
lasku – blasku
uroda – przyroda
woda – pogoda
ptaszki – igraszki
krzaki – robaki
podróżnicy – przyrodnicy
dzieciaki – trzeciaki
gałązeczka – wiewióreczka itp.

- Wspólne układanie wiersza. Zapisanie propozycji na tablicy, poprawienie błędów, omówienie tekstu, nadanie tytułu.

15. Podsumowanie dnia i samoocena.

N.– Kronikarz przepisze wiersz i umieści go na gazetce. Dzisiaj byliście poetami, więc jako autorzy podpiszcie się pod wierszem.

Użyjcie do tego gęsiego pióra i atramentu.

– Czy ktoś potrafi wyjaśnić, dlaczego w ten sposób będziemy się podpisywali?

U.– Ponieważ pióra są od ptaków, a my dzisiaj mówiliśmy o ptakach.

– Dlatego, że w dawnych czasach pisano gęsim piórem i atramentem.

N.– Proszę, aby każdy z was dokończył zdania zapisane na tablicy:

Najbardziej podobało mi się dzisiaj.....

Udało mi się dzisiaj.....

N.– Zdobyliście dzisiaj kolejny tytuł: POETY LASU, gratuluję wam.

Możecie swoje listki zawiesić na drzewie osiągnięć.

Scenariusz V

Temat: **Las w sztuce ludowej i użytkowej**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- wie, jakie znaczenie w kulturze narodowej ma muzyka ludowa,
- zna znaczenie sztuki ludowej i jej oryginalności,
- potrafi tańczyć trojaka, krakowiaka,
- wie, co to jest skansen, cepelia,
- potrafi współdziałać i oceniać efekty pracy,
- posługuje się prostymi narzędziami z zachowaniem bezpieczeństwa,
- zna rośliny chronione w Polsce, rozumie konieczność ich ochrony,
- projektuje i wykonuje przedmioty użytkowe,
- zna polskie zespoły ludowe,
- rozwiązuje zadania rozmaite,
- potrafi zaplanować pracę.

Środki dydaktyczne:

Naczynia ręcznie malowane we wzory nawiązujące do tematyki leśnej, drewniane rzeźby, koszyki, talerze, pudełka, szkatułki, znaczki pocztowe, pocztówki, zabawki dziecięce, tkaniny, lupy, płyta z utworami zespołu „Mazowsze”, kasetą z nagraniem trojaka i krakowiaka, podręcznik „Wesoła szkoła” klasa III, „Encyklopedia PWN”, plansze z roślinami chronionymi w Polsce, biblioteczka w klasie, papierowe talerze, plastelina, bibuła, papier wycinankowy i inne materiały papiernicze, nożyce, klej, drewniane nożyki, wykałaczkę, wycięte kształty znaczków, deseczki, młotki, gwoździe, papier ścierny, podkładki, zielone listki z napisami ARTYSTA LUDOWY, pudełko, wycięte płatki kwiatków, kufer z różnymi strojami ludowymi.

Przebieg zajęć

1. Dysonans poznawczy.

Zaskoczenie dzieci ekspozycją różnorodnych przedmiotów użytkowych oraz wytworów sztuki ludowej (spis środków dydaktycznych).

Dzieci oglądają ekspozycję, wymieniają się spostrzeżeniami (korzystają z lup).

N.– Co można zrobić z tymi przedmiotami?

U.– Propozycje dzieci: można segregować na różne grupy, policzyć, dodawać, porównywać, mierzyć itp.

Dzieci układają i rozwiązują zadania tekstowe, korzystając ze zgromadzonych przedmiotów – doskonałą technikę liczenia.

N.– Znajdźcie wspólną cechę tych przedmiotów, co je łączy?

Nauczyciel dyskretnie naprowadza wypowiedzi dzieci, dążąc do syntezy wiedzy.

U.– Wykonane z materiałów pochodzących z lasu,

- ozdabiane są motywami leśnymi,
- wzorowane są na mieszkańcach lasu.

Wniosek ogólny – inspirowane lasem.

2. Twórczość ludowa.

Dzieci wybierają ze zgromadzonych w klasie przedmiotów te, które nawiązują do tradycji ludowych: talerze ręcznie malowane, drewniane rzeźby, maselnice, drewniane instrumenty (flet), haftowane obrusy, makatki, serwetki, wycinanki ludowe, gliniane garnki itp.

W trakcie tworzenia zbiorów uzasadniają swój wybór.

N.– W jakiej innej twórczości można spotkać elementy leśne, pomysły zaczerpnięte z lasu?

U.– Np. – w strojach ludowych,

- w muzyce,
- w obrzędach (np. chodzenie z gaikiem).

3. Słuchanie utworu ludowego w wykonaniu zespołu „Mazowsze” pt. „Hej, przeleciał ptaszek kalinowy lasek”, określenie nastroju i charakteru muzyki.

Ustalanie nazw znanych zespołów ludowych – („Mazowsze”, „Śląsk”).

Odwołanie się do regionalnych zespołów ludowych.

4. Stroje ludowe.

Rozmowa na temat różnorodności strojów ludowych (nakrycia głowy, buty, kolory, wzory). Oglądanie ilustracji w podręczniku („Wesoła szkoła klasa III”, część 3, s. 36).

N.– Gdzie można spotkać się ze strojami ludowymi?

U.– W skansenach, na koncertach, w muzeach, podczas świąt ludowych (dożynki).

N.– Kto produkuje takie stroje i gdzie je można kupić?

U.– Wykonują je twórcy ludowi, a kupić można w cepelii i na jarmarkach.

(Jeżeli uczniowie nie znają pojęcia *cepelia* – nauczyciel wyjaśnia, szukają wiadomości w encyklopedii).

5. Ćwiczenia taneczne.

- Swobodne tańce przy muzyce ludowej – możliwość wykorzystania elementów strojów zgromadzonych w klasie (kwieciste spódnice, wianki, kamizelki, kapelusze itp.).

- Nazwy tańców ludowych.

Przypomnienie poznanych wcześniej układów choreograficznych – trojak, krakowiak.

6. Ćwiczenia poprawiające koncentrację, uczenie się ze zrozumieniem – oddychanie przeponowe i „aktywna ręka”.

7. Przedmioty użytkowe i ich związek z lasem.

N.– Gdzie można kupić przedmioty, które nam pozostały na stoliku?

U.– W sklepie gospodarstwa domowego, w sklepie z zabawkami, w sklepie z materiałami, w kiosku, w księgarni, na poczcie itp.

N.– Gdzie powstają te przedmioty?

U.– W drukarni, w fabryce materiałów, w hucie szkła, w fabryce zabawek, w różnych zakładach itp.

N.– Dlaczego tych przedmiotów nie wykonuje się ręcznie?

Zbyt długo by to trwało, ponieważ potrzebujemy tych rzeczy bardzo dużo.

N.– Jak często korzystamy z tych przedmiotów?

U.– Codziennie, bardzo często.

N.– Jaką wspólną nazwę możemy nadać tym przedmiotom?

U.– Przedmioty codziennego użytku.

8. Rośliny – element zdobniczy.

Uczniowie dostrzegają na przedmiotach

zgrupowanych w klasie wzory, ozdoby i motywy roślinne, często są to rośliny chronione. Korzystając z podręczników, atlasów, plansz i literatury zgromadzonej w klasie notują nazwy roślin chronionych w Polsce (dziewięcisz, cis, modrzew, grzybień biały, mikołajek nadmorski, zawilce, konwalie, sańki, krokusy).

Uzasadniają konieczność ochrony roślin i przyczyny ich ginienia.

9. Ćwiczenia wpływające pozytywnie na myślenie i działanie: punkty ziemi, przestrzeni i równowagi.

10. Działalność plastyczno-techniczna.

Zdobywanie tytułu ARTYSTY LUDOWEGO.

I stanowisko: papierowy talerz, plastelina, bibuła, wycinanki, nożyce, drewniane nożyki, wykałaczki, klej itp. (np. ozdabianie talerza motywami ludowymi).

II stanowisko: materiały papiernicze, klej, nożyce (np. projektowanie etykiety na przetwory domowe: dzemy, soki i kompoty).

III stanowisko: deseczki różnych rozmiarów, młotki, gwoźdźki, papier ścierny, podkładki, wycinanki samoprzylepne, nożyce (pudełko ozdobione wycinankami ludowymi).

Dzieci wybierają miejsca pracy, realizują własne pomysły z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.

11. Zabawa pt. „Poznaj ten smak”.

Grupa chętnych dzieci z zasłoniętymi oczami rozpoznaje smaki przetworów wykonanych z owoców lasu (dżem malinowy, sok poziomkowy, grzyby marynowane, mrożone jagody itp.).

12. Omówienie i wystawa prac.

Dzieci prezentują swoje prace kolegom. Uczniowie poprzez podniesienie ręki decydują, czy w pracy występują elementy twórczości ludowej i czy autor może otrzymać tytuł ARTYSTY LUDOWEGO.

Nauczyciel wręcza zielone listki, a uczniowie tworzą ekspozycję swoich prac na stoliku.

13. Ewaluacja.

Dzieci zapisują swoje odczucia na płatkach i umieszczają przy kwiatku z uśmiechem lub smutną miną w zależności od wrażeń po zajęciach.

Spotkanie VI

Temat: **Las w literaturze**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- potrafi korzystać ze słownika ortograficznego,
- bogaci słownictwo,
- układa wielozdaniowe wypowiedzi na dany temat,
- uważnie słucha i ocenia wypowiedzi innych,
- dostrzega związki literatury z lasem,
- zna zwierzęta chronione w Polsce,
- chętnie bierze udział w improwizowanych zabawach ruchowych,
- wie, jaką rolę w kulturze narodowej odgrywa język ojczysty,
- dostrzega zagrożenia dla zwierząt wynikające z działalności człowieka,
- ocenia efekty wspólnej pracy.

Środki dydaktyczne:

Biblioteczka klasowa, paski papieru z wypisanymi rodzajami zgromadzonej literatury, na paskach papieru wyrazy z hasła: „Kto książki szanuje – ten las pielęgnuje”, kaseta z piosenką „Nasza szkoła jest wesoła”, plansze z ilustracjami zwierząt chronionych w Polsce, koszyk, 5 kół wyciętych z papieru, plastikowe orzeszki, herbatniki w kształcie zwierząt leśnych, karteczki z treścią polecień, karteczki z nazwami zwierząt chronionych w Polsce, celofan w różnych kształtach, farby plakatowe, markery, gumowy język, zielone listki z napisami LEŚNY PISARZ.

Przebieg zajęć

1. Prezentowanie przez dzieci przyniesionych z domu książek i czasopism poruszających tematykę lasu. Przeglądanie literatury zgromadzonej w klasie, wyodrębnienie książek o tematyce leśnej. Dzielenie ich na zbior-

ry. Umieszczenie odpowiednich napisów: encyklopedie, czasopisma, słowniki, przewodniki, albumy, literatura piękna, powieści, mapy, podręczniki.

2. Czytając książki, chronimy las.

N. – Dlaczego nie wybraliście pozostałych książek?

U. – Ponieważ nie ma w nich niczego o lesie.

N. – Spróbujcie jednak znaleźć jedną cechę, która je łączy.

U. – Wszystkie książki produkuje się z papieru, który robi się z drewna.

N. – Czy czytając książki, można chronić las?

U. – Z książek można się nauczyć, co robić, aby las był piękny, jak o niego dbać. Chronimy las, gdy szanujemy książki. Nie wyrwywamy kartek, okładamy w papier, odkładamy na półki itp.

Układanie hasła z wyrazów umieszczonych na tablicy. „Kto książki szanuje – ten las pielęgnuje”.

3. Śpiewanie piosenki pt. „Nasza szkoła jest wesoła”.

Analiza treści.

Książki nie służą do jedzenia, z książek dowiadujemy się wielu interesujących wiadomości i dlatego warto je czytać.

4. Opowieść ruchowa z elementami ćwiczeń Dennisona.

Krasnoludki wyruszyły do pracy w lesie. Maszerowały energicznie z uśmiechami na twarzy (ruchy naprzemienne). Kiedy dotarły na polankę, od razu zabrały się do dzieła, najpierw wspięły się na wysokie drzewa, aby sprawdzić, czy gniazda ptasie nie są uszkodzone. Wysoko na gałęzi zobaczyły sowę (sowa). Potem poszły do małych liśków. Bawiły się z nimi w berka. Po męczącej zabawie położyły się na mchu i wdychały żywiczne zapachy (kołyska). Po odpoczynku kicały z zajęczkami między drzewami. Kiedy się zatrzymały, słuchały ptasich śpiewów (ćwiczenia oddechowe). Nagle zerwał się silny wiatr, drzewa wyginały się w różne strony. Krasnoludki w pośpiechu wróciły do domu, w którym rozchodziły się wspaniałe zapachy. Sami zgadnijcie, jakie?

Dzieci z zasłoniętymi oczami rozpoznają i nazywają zapachy soku malinowego, poziomkowego i suszonych grzybów.

5. Mieszkańcy lasu bohaterami baśni, legend i bajek.

Dzieci podają przykłady bajek i baśni, których akcja toczy się w lesie.

- „Czerwony Kapturek”
- „Jaś i Małgosia”
- „Trzy świnki”
- „Bambi”
- „Legenda o orlim gnieździe”
- „Królewna Śnieżka” itp.

6. Zwierzęta chronione w Polsce.

N. – Jakie zwierzęta spotyka się w bajkach?

U. – Wilki, sowy, niedźwiedzie itp.

N. – Które z tych zwierząt są chronione? Odszukajcie je na naszych planszach i zapiszcie ich nazwy.

N. – Dzieci, które wypisały nazwy zwierząt mogą wyjąć niespodziankę z koszyka na dywanie. Kto chce do niego dotrzeć, musi pokonać skokami na jednej nodze pięć kół, jednocześnie na każdym z nich wymienić nazwę zwierzęcia chronionego w Polsce.

Koledzy kontrolują poprawność wypowiedzi. Kto popełnił błąd, staje na końcu kolejki – może próbować ponownie. W koszyku znajdują się orzeszki (plastikowe) z zadaniem w środku oraz herbatniki w kształcie zwierząt.

Treść zadania:

Napisz z kolegą lub koleżanką dowolny tekst. Niech źródłem waszych pomysłów, tak jak innych pisarzy, będzie las i jego mieszkańcy.

Na wykonanie zadania macie 20 minut.

7. Ćwiczenie usprawniające zdolność twórczego pisania – zginanie stopy.

8. Zabawa w pisarzy.

Uczniowie w parach piszą swobodny tekst, korzystają ze słowniczków ortograficznych oraz zgromadzonej w klasie literatury o tematyce leśnej. Następnie tworzą 3 zespoły, w których wybierają jeden najlepszy. Autorzy wybranych przez zespoły tek-

stów zapisują na tablicy ich tytuły i odczytują przed całą klasą. W drodze głosowania wybierają jeden najciekawszy. Przystępują do jego opracowania.

- Omawiają, poprawiają błędy ortograficzne i językowe.
- Dyskutują nad treścią.
- Oceniają kompozycję utworu.
- Poprawiają błędy rzeczowe.
- Krytykują powtórzenia – stosują synonimy.

Autorzy tekstu mają prawo do wyrażenia zgody lub odrzucenia propozycji kolegów. Wszelkie zmiany muszą być uzasadnione. Po wprowadzeniu poprawek przepisują na karton i przyczepiają na gazetce.

9. „Kto po borach i lasach biega i hasa?” – praca plastyczna.

Dzieci losują nazwy zwierząt, które będą malowały farbami na celofanie w odpowiednim kształcie. Mają do wyboru kwadraty (np. łoś), prostokąty (wąż), koła (żółw) i trójkąty (lecący nietoperz).

Namalowane zwierzęta będą stanowiły ozdobną ramkę do swobodnego tekstu przepisanego na kartonie.

10. Podsumowanie.

N. – Chciałabym, aby teraz każdy z was podzielił się wrażeniami z dzisiejszego dnia. Zaśpiewajcie swoją wypowiedź, przekazując w kole gumowego języka (zabawkę relaksacyjną).

N. – Dzisiejszy dzień był bardzo pracowity. Przekonaliście się, że praca pisarza jest trudna. Poradziliście sobie doskonale, ponieważ las był dla was inspiracją (przypomnienie słowa *inspiracja*). Każdy zasłużył na tytuł „LEŚNEGO PISARZA”.

Nauczyciel rozdaje zielone listki, dzieci zawieszają je na drzewie osiągnięć.

Spotkanie VII

Temat: **Kulturotwórcza rola lasu**

Rezultaty planowanych zajęć

Uczeń:

- wykazuje się wiedzą na temat twórców kultury i miejsc ekspozycji ich dzieł,
- potrafi klasyfikować zdobyte wiadomości,
- rozumie i docenia kulturotwórczą rolę lasu,

- chętnie bierze udział w improwizowanych inscenizacjach na podstawie utworu,
- umie zaplanować czynności prowadzące do powstania nowego utworu i dobrać odpowiednie materiały,
- czyta teksty z podziałem na role,
- uruchamia twórczą wyobraźnię, wie, że w wyobraźni wszystko jest możliwe,
- chętnie występuje publicznie, zna zasady kulturalnego zachowania,
- potrafi nazwać i wyrazić uczucia,
- umie posadzić drzewo, rozróżnia drzewa iglaste,
- rozumie, że dbałość o środowisko jest naszym wspólnym dobrem,
- potrafi posługiwać się narzędziami ogrodniczymi,
- wykazuje zdolności kooperacyjne,
- zna symbolikę wybranych zwierząt i drzew.

Środki dydaktyczne:

Ilustracje drzew (sosna, dąb, wierzba płacząca, brzoza, lipa), karteczki z napisami (silny charakter, wytrzymałość, siła, wytrwałość, smutek, łzy, symbol wiosny, chroni przed piorunami, drzewo święte), karteczki – losy z narysowanym drzewkiem i treścią polecenia, ilustracje drzew (takie jak na losach) rozmieszczone w klasie z wypisaną treścią zadań, opowiadanie pt. „Drzewko” – autor nieznany, walizka z rekwizytami (gałązki, piłka, scyzoryk, kartony, tkaniny, mazaki, bibuły, czapki itp.), rower, 3 duże arkusze celofanu z namalowanymi różnymi warstwami lasu (prace wykonały dzieci przy innej okazji), małe celofany z namalowanymi zwierzętami, narzędzia ogrodnicze, paski papieru z napisami do wykonania mapy myśli zgodnej z syntezą „Kulturotwórcza rola lasu”, sadzonki drzew iglastych.

Przebieg zajęć

1. Przysłowia ze zwierzętami. Dzieci uzupełniają powiedzonka, wpisując odpowiednie nazwy zwierząt z ilustracji.

Przykłady:

Mądry jak.....(sowa).

Ma..... (sokoli) wzrok.

Pracowity jak.....(mrówka).

Jest przebiegły jak.....(lis).

Siedzi cicho jak.....(mysz) pod miotłą.

Śpi mocno jak.....(suseł).

Jest głodny jak.....(wilk).

N.– Jak sądzicie, czego symbolem są wymienione w ćwiczeniu zwierzęta?

U.– Odpowiadają: mądrości, przebiegłości, pracowitości, siły, doskonałego wzroku, umiejętności cichego zachowania itp.

N.– Przypomnijcie – symbolem czego jest orzeł?

U.– Jest godłem Polaków, symbolem władców i bogów. Jest królem ptaków.

N.– Oprócz zwierząt – mieszkańców lasu także rośliny mają swoją symbolikę.

Do ilustracji drzew zawieszonych na tablicy spróbujcie przyporządkować odpowiednie cechy zapisane na paskach papieru:

sosna – (silny charakter, wytrzymałość)

dąb – (siła, wytrwałość)

wierzba płacząca – (smutek, łzy)

brzoza – (symbol wiosny)

lipa – (chroni przed piorunami, drzewo święte)

Dzieci dobierają napisy do ilustracji, uzasadniają swoje wybory.

Np.: W książce E. Szelburg Zarembiny sosna była dzielna, wytrwała, a to oznacza silny charakter itp.

2. Ćwiczenia ułatwiające swobodne wypowiedzenie się i wystąpienia publiczne: „kapturek myśliciela”, zginanie stopy.

3. Zabawa w teatr.

W klasie rozwieszono są ilustracje z 5 drzewami, na odwrocie zapisana jest treść zadań do wykonania. Dzieci losują kartoniki z drzewkami – miniaturami drzew wiszących w klasie, w ten sposób dzielą się na cztery grupy.

Polecenia dla grup są identyczne, jednak każda grupa ma inny fragment opowiadania pt. „Drzewko”.

Jedno dziecko będzie pracowało samodzielnie. Ma następujące polecenie:

Odszukaj w klasie narysowane duże drzewo podobne do twojego małego, na nim znajdziesz treść zadania.

Treść zadania znajdującego się na dużym drzewie:

Przeczytaj opowiadanie pt. „Drzewko”. W inscenizacji klasowej będziesz odgrywać rolę drzewka. Przygotuj dla siebie kostium, wykorzystując materiały i rekwizyty z walizki. Zastanów się, w jaki sposób odegrać kolejne scenki w przedstawieniu. Możesz poprosić o pomoc nauczyciela. Postaraj się, na przedstawieniu będą goście. Masz na to dwadzieścia minut.

Pozostali uczniowie na wylosowanych kartonikach mają następujące polecenie:

Dołącz do grupy dzieci z takim samym drzewkiem. Wspólnie odszukajcie w klasie duże drzewo podobne do waszego, na nim znajduje się zadanie dla grupy.

Treść zadania dla każdej z grup zapisana na dużych drzewach:

Przeczytajcie opowiadanie znajdujące się na waszym drzewie. Do zaznaczonego fragmentu przygotujcie inscenizację według własnego pomysłu. Możecie wykorzystać do tego stroje i rekwizyty z walizki lub wykonać samodzielnie ze zgromadzonych materiałów. Treść tekstu możecie wzbogacić o własne dialogi. Na przygotowanie macie 20 minut. Postarajcie się, wasze przedstawienie obejrzą zaproszeni goście.

Treść opowiadania pt. „DRZEWKO”

Posadziły dzieci drzewko przy drodze. Było ono jeszcze małe, przyjęło się i zaczęło rosnąć.

Obok niego przechodził chłopczyk, zerwał listek, zmiął i rzucił. „Po cóż zerwałem” – pomyślał sobie. Ale zaraz się pocieszył: „Cóż znaczy jeden listek? Na drzewie jest dużo liści!”

Szedł drugi chłopczyk. Ułamał gałązkę i pomyślał:

„Cóż tam jedna gałązka! Drzewko ma ich aż cztery”. Biegła dziewczynka z piłką. Pod-

rzuciła piłkę, a ona bęc! wprost na drzewko i złamała wierzchołek.

– Oj, źle! – zmartwiła się dziewczynka.
– Ale to nic.

Drzewko nie umrze, wyrośnie mu nowy wierzchołek.

Szła koza i odgryzła kawałek kory.

Zatrzymał się rowerzysta i oparł rower o drzewko.

Drzewko zachwiało się. Szedł chłopczyk z nowym scyzorykiem.

„Ot – myśli sobie – zaraz spróbuję, czy jest ostry”.

Odciął gałązkę. Dobry, ostry scyzoryk!

Drzewko uschło.

Przyszły dzieci, które je posadziły.

– Cóż to, nie chcą tu rosnąć drzewa?

Może ziemia jest niedobra...

*

A wy jak myślicie, dlaczego drzewko uschło?

4. Wizyta gościa – leśniczy.

Powitanie gościa, prezentacja przedstawienia pt. „Drzewko”.

Udzielanie odpowiedzi na zadane w opowiadaniu pytanie:

A jak wy myślicie, dlaczego drzewko uschło?

U.– Odpowiedzi dzieci: miało poobrywane liście, nie mogło oddychać, było pocięte scyzorykiem itp.

N.– Ponieważ bawimy się w teatr, wszystko może się zdarzyć.

Na przykład nasze drzewko może mówić.

Dziecko odgrywające rolę drzewka wyraża swoje przeżycia, np.:

U. – Nie podobało mi się, gdy dzieci łamały mi gałązki.

Nauczyciel zaprasza dzieci do dyskusji.

N.– Jakie są wasze wrażenia z przedstawienia?

– Wyraźcie swoją opinię.

– Podajcie pozytywne przykłady zachowania się w lesie.

5. Rozmowa z gościem.

N.– Czy pan często spotyka się w lesie z takimi smutnymi drzewkami?

– Czy żywe drzewa też cierpią, kiedy ludzie je niszczą?

Leśniczy odpowiada. Pytania zadają dzieci:

U.– Jak wygląda las, którym się pan opiekuje?

– Co pana najbardziej interesuje w lesie?

– Dlaczego został pan leśniczym?

– Jak pan myśli, ludziom jakich zawodów las pomaga w pracy?

6. Tworzymy las.

Dzieci siedzą na dywanie. Na trzech arkuszach celofanu znajdują się namalowane farbami 3 warstwy lasu, a na małych kawałkach jego mieszkańcy.

Uczniowie układają zgromadzone materiały, umieszczają ilustracje mieszkańców lasu w zależności od tego, w którym miejscu najczęściej przebywają. Podczas pracy wykorzystują wiedzę przyrodniczą zdobytą na poprzednich zajęciach. Słuchają muzyki relaksacyjnej „Śpiew ptaków”.

7. Kulturotwórcza rola lasu.

Dzieci wspólnie z nauczycielem tworzą mapę myśli, syntetyzującą wiedzę na temat: „Kulturotwórcza rola lasu”. Mapa myśli powstaje na dywanie przez dodawanie przygotowanych przez nauczyciela lub zapisywanych przez uczniów fragmentów wiedzy.

Etap I

Dzieci siedzą na dywanie w półkołu, przed nimi leży wykonany z celofanu las. Nauczyciel kładzie poniżej papierową strzałkę i planszę. Na środku planszy zapisane jest pytanie: Co wnosimy z lasu, niczego z niego nie zabierając? Wokół pytania znajdują się puste pola do zapisywania propozycji dzieci.

Dzieci podają i zapisują na przygotowanych paskach papieru własne propozycje:

- miłe wspomnienia, tlen, świeże powietrze, śpiew ptaków, inspiracje itp.

Etap II

N – Wymienione przez was rzeczy wykorzystują do pracy ludzie różnych zawodów, las ich inspiruje. Teraz będziemy odgadywa-

li nazwy zawodów ludzi, którzy czerpią z lasu pomysły do pracy. Kto odgadnie nazwę zawodu, zapisuje na przygotowanym pasku papieru i umieszcza pod poprzednią planszą.

Nauczyciel wybiera kolejno sześciu uczniów, którzy po cichym odczytaniu nazwy zawodu z kartoników przedstawiają je ruchem. Dzieci zatrzymują kartoniki, ponieważ z tyłu znajdują się literki potrzebne do następnego zadania.

Koledzy z klasy odgadują zawody, zapisują je i umieszczają kartonik jeden pod drugim. Nazwy zawodów, które dzieci odgadują, były omawiane na sześciu poprzednich zajęciach: malarz, poeta, pisarz, rzeźbiarz, muzyk, artysta ludowy.

N.– Dzieci, które prezentowały zagadki, też mają zadanie do wykonania:

Na odwrotnej stronie waszych kartek znajdują się literki, które po odpowiednim ustawieniu dadzą odpowiedź na pytanie: Kim są ludzie, których naśladowaliście? Ułożony napis umieścicie z lewej strony kartonów z nazwami zawodów.

Uczniowie składają napis TWÓRCY i układają na dywanie.

Etap III

N.– Gdzie są eksponowane dzieła wymienionych twórców?

Wybierzcie z pudełka paski papieru z napisami i przyporządkujcie je odpowiednim zawodom.

Dzieci przyporządkowują napisy z miejscami eksponowania dzieł do nazw zawodów. Odczytują swoje propozycje, wyrażają opinie, uzasadniają wypowiedzi.

Wyrazy do dyspozycji dzieci: *wystawy, galerie, muzea, amfiteatry, filharmonie, biblioteki, księgarnie, skanseny* itp.

N.– Co one tworzą dla nas i dla naszego narodu?

U.– Tworzą kulturę.

Nauczyciel podaje napis KULTURA, uczeń umieszcza go na dywanie z prawej strony wyrazów z miejscami ekspozycji.

Etap IV

N.– Niektórzy ludzie sądzą, że las tworzy kulturę. Czy zgadzacie się z tym?

Swobodne wypowiedzi dzieci, uzasadnienia swoich opinii.

N.– Jaką więc rolę pełni las w tworzeniu kultury?

U.– LAS PEŁNI ROLE KULTURO-
TWÓRCZĄ!

N.– To mądre zdanie ukryte jest pod ilustracją lasu z celofanu. Proszę, aby jeden uczeń odszukał je.

Uczeń odwraca namalowany obrazek i odczytuje napis:

U. – KULTUROTWÓRCZA ROLA
LASU

Podczas układania mapy myśli między poszczególnymi etapami pracy umieszczane są papierowe strzałki.

8. Drzewo osiągnięć.

N.– Las także was pobudzał do działania. Tworzyliście wiele pięknych dzieł, za każde otrzymaliście tytuł twórcy. O waszej wytrwałej pracy świadczy „drzewo osiągnięć”. Wymieńcie nazwy zdobytych tytułów.

U.–Tytuł Leśnego Malarza, Tytuł Poety Lasu, Tytuł Rzeźbiarza Lasu, Tytuł Leśnego Muzyka, Tytuł Artysty Ludowego, Tytuł Pisarza Lasu.

N.– Za wytrwałą pracę należy się nagroda, przyniósł ją pan leśniczy. Zobaczcie, co to jest i co można z tym zrobić?

U.– To są sadzonki małych drzewek, posadzimy je, podlejemy i będziemy pielęgnować.

Uczniowie, nauczyciel i pan leśniczy wychodzą do szkolnego ogrodu, aby posadzić drzewka.

Dzieci uczą się od pana leśniczego rozpoznawać drzewa iglaste, sadzić je w odpowiednich warunkach i w odpowiedni sposób. Zabezpieczają teren wokół nowo posadzonych roślin, podlewają je, ściółkują ziemię korą. Umieszczają tabliczki z nazwami roślin i podpisem: „Mali przyrodnicy”.

9. Ewaluacja

Dzieci tworzą koło wokół posadzonych drzew.

N.– Utworzyliśmy w ten sposób rezerwat roślin. Jak będziemy opiekowali się tymi drzewkami?

U.– Będziemy podlewali, wyrwali chwasty, zbierali śmieci itp.

Będziemy dbali o środowisko, bo jest naszym wspólnym dobrem i pomaga tworzyć kulturę narodową.

N.– Bez użycia słów wyrażcie nastrój, w jakim jesteście po dzisiejszych zajęciach. Pamiętajcie, że jesteśmy na łonie przyrody i nie możemy hałasować.

Dzieci gestami i minami wyrażają swój nastrój.

Pożegnanie gościa piosenką pt. „Sprzątać las”.

MGR RENATA KORPAN

– Szkoła Podstawowa w Stypulowie

MGR MONIKA SZCZEPAŃSKA

– Szkoła Podstawowa w Stypulowie

LITERATURA

- *Atlas do przyrody IV–VI. Szkoła podstawowa*, Wydawnictwo M. Rożak.
- *Atlas grzybów leśnych*, Warszawa 1997, PWRiL.
- „Łowiec Polski” 1996 nr 8.
- „Poznajemy las” 1997 nr 4; 1998 nr 2.
- „Las polski” 2000 nr 8.
- „Kropla” magazyn ekologiczny, 2001 nr 1.
- „Trybuna Leśnika” 2001 nr 3.
- „Głos Lasu” 2001 nr 8.
- „Przegląd Leśniczy” 2001 nr 12.
- „Pytania i odpowiedzi” 1998 nr 1, 2, 3, 4, 5.
- „Opowieści Leśnika” 2001 nr 4, 5, 6.
- D. Beck, C. Loget, *Zwierzęta*, wyd. P. Sokołowski 2000.
- Z. Biliński, *Folder*, Warszawa 2001, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze.
- G. M. Carpareto, *Zachowanie zwierząt*, Warszawa 2001, Dom Wydawniczy „Bellona”.
- *Chronić las przed pożarem, chronisz siebie*, Warszawa, DGLP.
- P. Czapczyk, *Zwierzęta chronione w Polsce*, Poznań, Podśiedlik Raniowski i spółka.
- J. M. Czarnecki, M. Krzemień, M. Pietrzak, *Bór i gaik w barwach jesieni*, Kraków 1988 KAW.
- J. M. Czarnecki, M. Krzemień, M. Pietrzak, *Bór i gaik w zimowej szacie*, KAW 1988
- B. Czółnik, *Lekcje w lesie*, Gołuchów, Ośrodek Kultury Leśnej.
- B. Dostani, *Magda w świecie roślin*, Poznań 1990, KAW.
- B. Dostani, *Magda w świecie zwierząt*, Poznań 1998, Wydawnictwo DEBE.
- R. J. Dzwonkowski, *Owady chronione i pożyteczne*, „Nowa Era”.
- *Ekologia w literaturze dziecięcej*, Kalisz 1994, WOM.
- J. Fliskowski, *Leśne rodziny*, Oficyna Wydawnicza, Poznań.
- M. Hafner, *Ochrona środowiska*, Kraków 1993, Polski Klub Ekologiczny.
- J. Hanzak, *Jaja i gniazda ptaków*, Warszawa 1974, PWRiL.
- F. Hardy, H. Zbonikowska, *Przewodnik młodego Robinsona w naturze*, Dom Wydawniczy
- K. Iłakowiczówna, *Zwierzęta i zioła*, Warszawa 1960, „Nasza Księgarnia”.
- E. Kiernacka, *Przyjaciele sowy Julity*, Zielona Góra 2001, Wydawnictwo Jaromkiewicz.
- J. Knaflewska, M. Siemionowicz., *Przyroda polska*, Podśiedlik Raniowski i spółka.
- L. Konopiński, *Co pelza i hasa po polach i lasach*, Wydawnictwo Poznańskie.
- J. Kuźma, *Ptaki*, wyd. „Ilustrator” 2002-04-27.
- J. Kuźma, *Ssaki*, „Ilustrator” 2001.
- L. A. Lagarde, *Przez łąki i lasy*, Warszawa 1995, Dom wydawniczy Bellona.
- C. Lewandowska, *Zwierzęta budują*, Warszawa 1976, „Nasza Księgarnia”.
- H. Łochocka, *Ptasie mleko*, Warszawa 1989, „Książka i Wiedza”.
- Mapa turystyczno-przyrodnicza lasów zielonogórskich, RDLP w Zielonej Górze.
- *Mruczek poznaje zwierzęta*, Zielona Góra 2001, Wydawnictwo E. Jaromkiewicz.
- *Nasze środowisko*, kl. III, Warszawa 1998, WSiP.
- *Opowiedz sam. Ptaki*, Wydawnictwo Oświatowe 1985.
- *Plastyka – dom i okolica*, kl. IV, Poznań 1999, ARKA.
- *Program rozwoju leśnictwa Phare*, Warszawa 1998.
- *Przewodnik po leśnych kompleksach promocyjnych, 10 wrót do leśnego królestwa*, DGLP, Warszawa.
- J. Ryś, *Śladami zwierząt*, PWWiL, Warszawa 1974.
- H. Sakowska, *Las zaprasza*, *Słownik encyklopedyczny. Biologia*, Wydawnictwo Europa.
- J. Sokołowski, *Tajemnice ptaków*, Warszawa 1980 „Nasza Księgarnia”.
- M. Sołtyńska, *I kudłate, i laciaste*, Warszawa 1986, Wydawnictwa Radia i Telewizji.
- T. Śliwiak, *Złota trąbka*, *Środowisko społeczno-przyrodnicze kl. 2*, *Z Ekoludkiem poznaję świat*, Wydawnictwo „Żak”.
- *Tajemnice zwierząt. Zwierzęta wędrownie*, Wydawnictwo Dolnośląskie 1990.
- R. Wejner, *O tym jak do pięknej rzeki człowiek wpuścił brudne ścieki*, Pol-Mak s. c. Z. P. Chr.
- R. Wejner, *O tym jak fabryka mała okolicę zatruć chciała*, Pol – Mak s. c. Z. Chr.
- R. Wejner, *Ptaki duże i małe*, cz. 1 Pol – Mak s. c. Z. P. Chr.
- R. Wejner, *Ptaki duże i małe*, cz. 2 Pol – Mak s. c. Z. P. Chr.
- R. Wejner, *O tym jak turyści mali pożar w lesie wywołali*, Pol – Mak s. c. Z. P. Chr.
- J. Wernerowa, *Opowiadania o zwierzętach*, Warszawa 1986, „Nasza Księgarnia”.
- H. Zdzitowiecka, *W lesie*, Warszawa 1986, „Nasza Księgarnia”.